

na Kopie Bukowskiej otrzymano siewki, które w latach 2004–2013 wysadzano na stanowisko naturalne zasila-
jąc populację.

Józef Mitka

***Melica picta* K. Koch** **Perłówka kolorowa**

Rodzina: *Poaceae* (*Gramineae*) – wiechlinowate (trawy)

Status

Gatunek w Polsce krytycznie zagrożony. W krajach ościennych: narażony w Czechach.

Uwagi taksonomiczne

Gatunek pokrojowo bardzo zbliżony do pospolitej w lasach liściastych perłówki zwisłej *Melica nutans*. Odróżnia się głównie kępkowym wzrostem i bardzo krótkimi rozłogami, podczas gdy *M. nutans* tworzy długie, peł-

Fot. 259. *Sesleria bielzii* w uprawie eksperymentalnej w Suchych Rzekach w Bieszczadach (2008)

Summary

Sesleria bielzii is a Carpatho-Balkan endemic species and belongs to the *S. coeruleans* agg. In Poland it occurs in one site on Mt Kopa Bukowska in the Western Bieszczady (Eastern Carpathians). It grows on rocky ledges and crevices, in patches of the association *Potentillo aureae-Festucetosum airoides* and in their immediate vicinity in the tall-grass community *Tanacetocalamagrostietum arundinaceae*. At the end of the 20th century the population consisted of about 350 clumps; as a result of the reinforcement of this population with plants propagated *ex situ* from seeds, it now comprises about 900 clumps.

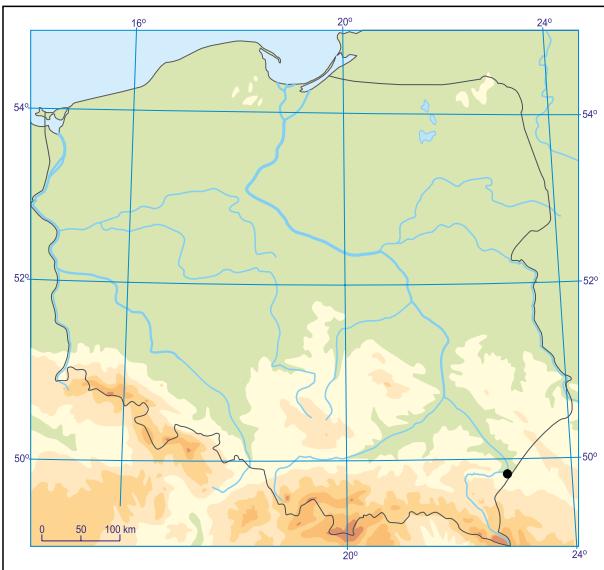
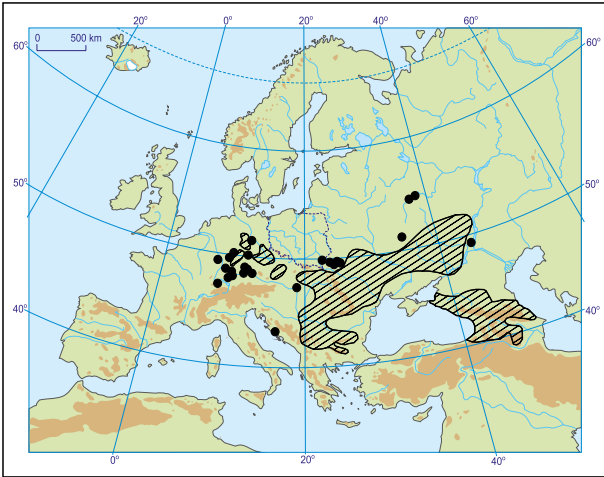
zające podziemne kłącza, oraz obecnością wyraźnych, ponad 1 mm długich języczków liściowych, które u *M. nutans* są niemal całkowicie zredukowane.

Rozmieszczenie geograficzne

Ciągły zasięg *Melica picta* obejmuje północną część Półwyspu Bałkańskiego, Nizinę Pannońską, Ukrainę i Kaukaz. Na zachodzie ma oderwane stanowiska w Czechach oraz w południowych i środkowych Niemczech. Stanowisko w Polsce stanowi północno-zachodni kraniec ciągłego zasięgu gatunku.

Występowanie w Polsce

Stwierdzona tylko na jednym stanowisku na Płaskowyżu Sańsko-Dniestrzańskim koło Przemyśla w tzw. Lesie

Fot. 260. *Melica picta* w Lesie Jaksmanickim (2008)

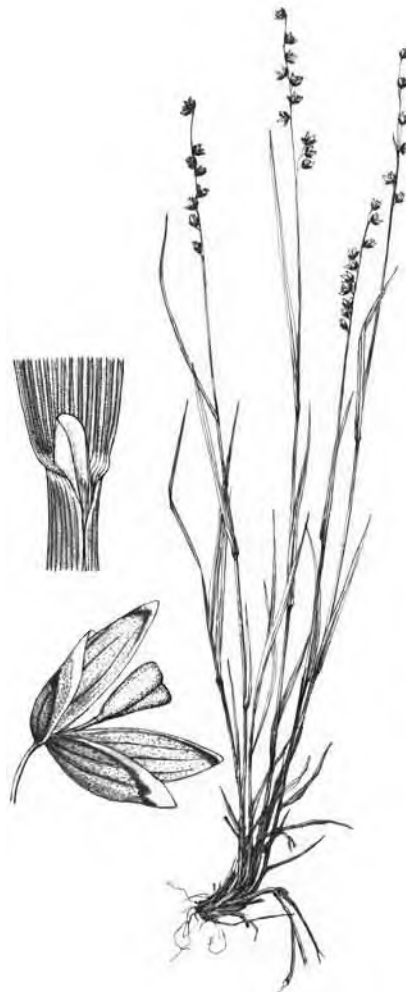
Jaksmanickim na wschód od Jaksmanic (Paul 1994). Najbliższe podawane wcześniej stanowisko oddalone było o około 60 km w kierunku wschodnim i znajdowało się w Janowie koło Lwowa (okaz w KRAM, lg. Błocki w 1890 r.).

Siedliska i fitocenozy

Typowymi siedliskami perłówki kolorowej są ciepłolubne, luźne lasy liściaste z rzędu *Quercetalia pubescentis* i lasy mieszane oraz ciepłolubne zarośla z rzędu *Prunetalia spinosae*. Trudno określić charakter fitosocjologiczny stanowiska w naszym kraju, gdyż las koło Jaksmanic jest bardzo niejednorodny pod względem składu drzewostanu i charakteru siedliska, a wszystkie stwierdzone dotychczas okazy znalezione zostały przy drogach, a więc na siedliskach zaburzonych.

Morfologia i biologia

Trawa o wroście kępkowym, wytwarzająca jedynie krótkie rozłogi. Żdźbło do 70 cm wysokości, wzniesione, czasem szczytem zwieszane. Liście żywozielone, z wyraźnymi, 1–2,5 mm długimi jęczyzkami. Kwiatostan tworzy rozpięchłą skąpokłosową wiechę. W kłosku

po 2 kwiaty, trzeci zredukowany do maczużkowatego wyrostka. Płewy przed kwitnieniem obejmujące kłosek, barwy zielonkawej lub czerwono-fioletowej, często pstre. Płewki gładkie, błyszczące.

Charakterystyka populacji

W 1992 r. odnaleziono tylko jeden okaz perłówki kolorowej. Kolejne poszukiwania przeprowadzane przez autora w latach 90. XX w. nie przyniosły rezultatu. Jednak w 2008 r., B. Gierczyk odnalazł gatunek ponownie w okolicy fortu Salis Soglio, na skraju Lasu Jaksmanickiego, kilkaset metrów od pierwotnego miejsca występowania. Perłówka kolorowa występowała tam wówczas w liczbie kilku- kilkunastu kęp (M. Snowarski, inf. ustna).

Zagrożenie i wskazania ochronne

Gatunek w naszym kraju krytycznie zagrożony ze względu na występowanie tylko na jednym stanowisku i skrajnie niską liczebność populacji. Osobniki mogą być zniszczone w wyniku zdarzeń losowych. Jedynym

środkiem ochronnym wydaje się zachowanie Lasu Jaksmanickiego w obecnej postaci w nadziei, że populacja powiększy się w sposób naturalny. Teren, na którym występuje *Melica picta*, wchodzi w obręb ostoi sieci Natura 2000 Fort Salis Soglio. Niezbędna jest szczegółowa inwentaryzacja i monitoring populacji oraz przechowanie ziarniaków w banku genów. Wskazana byłaby uprawa rośliny *ex situ* w ogrodzie botanicznym.

Wojciech Paul

Summary

Melica picta is one of the rarest plants in Poland. In 1992 a single specimen was found in a wood near the village of Jaksmanice to the east of Przemyśl (SE Poland). This locality is on the north-western edge of the continuous range of the species. Despite repeated searches no other specimen was found in the 1990s. In 2008 the plant was rediscovered in a place situated several hundred meters from the original location. The precise number of extant specimens is unknown but it seems that it is not higher than several dozen individuals. Therefore, the taxon is critically endangered in Poland.

Glyceria lithuanica (Gorski) Gorski Manna litewska

Rodzina: *Poaceae* (*Gramineae*) – wiechlinowate (trawy)

Status

W Polsce gatunek krytycznie zagrożony. W krajach ościennych: zagrożony na Litwie.

Rozmieszczenie geograficzne

Zasięg *Glyceria lithuanica* pokrywa się w znacznej mierze z zasięgiem eurazjatyckiej strefy borealnych lasów iglastych typu tajgi. Poza tą strefą położone są jedynie stanowiska w środkowo-wschodniej Europie (po Polskę, Obwód Kaliningradzki i Białoruś na zachodzie), u podnóża Kaukazu i na Wyspach Japońskich (Hultén, Fries 1986). Na Litwie znana jest ze wschodniej części kraju (Gudžinskas, Sinkevičiene 2002). Na południowo-zachodniej granicy swego zasięgu gatunek nie przekracza izotermii stycznia -4°C . W Europie Środkowej manna litewska uznawana jest za relik, który mógł przybyć u schyłku plejstocenu z południowo-zachodniej Syberii (Kulczyński 1923).

Występowanie w Polsce

Manna litewska osiąga w Polsce absolutną południowo-zachodnią granicę zasięgu, a jedynym obszarem jej występowania jest obecnie Puszcza Romincka. W XIX i na początku XX w. podano stamtąd kilkanaście stanowisk (Abromeit i in. 1898–1940; Koppe, Koppe 1931).

Przez dziesięciolecia stanowiska te nie były potwierdzone i gatunek uznano za wymarły (Schweitzer, Polakowski 1994). W latach 2001–2003 odnaleziono mannę litewską na trzech stanowiskach: w rezerwacie Mechacz Wielki, w rezerwacie Boczki i w projektowanym rezerwacie Czarnówko; występowanie zostało potwierdzone w latach 2007–2011. Na pozostałych miejscach występowania rośliny nie odnaleziono, można więc szacować, że w ciągu ostatniego wieku gatunek ustąpił z ponad 80% stanowisk (P. Pawlikowski, mat. npbl.). Poza Puszczą Romincką, manna litewska podana była z Puszczy Białowieskiej, ale stanowisko to jest problematyczne. W 1887 r. A. Ejsmond zebrał nad rzeką Podcerkiewką trawę, którą oznaczył jako *Leersia oryzoides* (Ejsmond, Drymmer 1888). J. Paczowski zweryfikował to oznaczenie jako *Glyceria lithuanica* (Paczowski 1895), jednak okazy zielnikowe nie zachowały się do czasów współczesnych. Nie można wykluczyć, że rośliną zbieraną przez Ejsmonda była manna prążkowana *Glyceria striata* (Lam.) Hitchcock. Ten północnoamerykański gatunek, w Europie został znaleziony po raz pierwszy w 1849 r. we Francji (Hegi 1992), w Polsce dopiero w 1981 r. (Babczyńska-Sendek, Sendek 1989), natomiast w Puszczy Białowieskiej – w 2000 r. (Frey, Sokołowski 2002). Poszukiwania w dolinie rzeki Podcerkiewki (Podcerkówki) nie wykazały obecności *G. lithuanica* (P. Pawlikowski, mat. npbl. z 2004 r.).

Siedliska i fitocenozy

Gatunek związany z bagiennymi lasami na torfowiskach, zwłaszcza pozostających pod wpływem ruchliwych wód